

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta (HE 166/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- hallitusneuvos Johanna Hakala, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Joni Korpinen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Heli Heikkola, suojelupoliisi
- apulaistietosuojavaltuutettu Jari Råman, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- valtiosyyttäjä Mikko Männikkö, Syyttäjälaitos
- käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisilakia.

Poliisilakiin lisättäisiin suojelupoliisin päällystöön kuuluvaa poliisimiestä koskeva maininta eräisiin lainkohtiin, joihin se oli jäänyt lisäämättä siviilitiedustelua koskevan lainsäädäntökokonaisuuden yhteydessä. Suojelupoliisin päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle mahdollistettaisiin poliisin toimivaltuuksiin liittyvien virkatehtävien suorittaminen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Siviilitiedustelua koskeva lainsäädäntö on tullut voimaan 1.6.2019 (HaVM 30/2018 vp — HE 202/2017 vp). Osana mainittua lainsäädäntöä suojelupoliisilta on poistettu esitutkinta- ja pakkokeinotoimivaltuudet. Rikoksen estämistä ja paljastamista koskevien toimivaltuuksien on ollut kuitenkin tarkoitus säilyä muuttumattomina suojelupoliisin käytössä.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2020 vp

Rikosten estämiseen ja paljastamiseen käytettävistä salaisista tiedonhankintakeinoista säädetään poliisilain (872/2011) 5 luvussa, jossa niistä päättäminen, niiden vaatiminen käyttöön ja eräät muut toimenpiteet on tietyiltä osin säädetty pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen tehtäväksi. Näitä säännöksiä sovelletaan myös suojelupoliisin toimintaan. Suojelupoliisissa ei ole siviilitiedustelulainsäädännön voimaantulon jälkeen ollut pidättämiseen oikeutettuja poliisimiehiä, koska suojelupoliisilla ei ole edellä todetuin tavoin enää esitutkinta- ja pakkokeinoimivaltuuksia. Tätä vastaavan suojelupoliisin päätöksentekotason osoittamiseksi viitataan voimassa olevassa lainsäädännössä suojelupoliisin päällystään kuuluvaan poliisimieheen, jolla tarkoitetaan suojelupoliisin päällikköä, apulaispäällikköä, osastopäällikköä, ylitarkastajaa tai tarkastajaa. Siviilitiedustelulainsäädännön voimaantulon jälkeen on käynyt ilmi, että maininta suojelupoliisin päällystään kuuluvasta poliisimiehestä on ilmeisesti epähuomiossa jäänyt puuttumaan eräistä poliisilain 5 luvun säännöksistä, joihin se on ollut alun perin tarkoitus lisätä. Poliisilain säännökset ovatkin saadun selvityksen mukaan tältä osin epä johdonmukaisia, mikä on aiheuttanut epäselvyyksiä käytännön tilanteissa muun muassa tuomioistuimissa.

Valiokunta toteaa selvyuden vuoksi, että lakiehdotuksen säännöksissä ei säädetä poliisille uusia toimivaltuuksia eikä osoiteta suojelupoliisin päällystään kuuluvalla poliisimiehelle ratkaisuvallata. Poliisilain 5 luvun 18 §:n mukaan teknisestä kuuntelusta päättää tuomioistuin. Lisäksi luvun 26 §:n mukaan tekniseen tarkkailuun käytettävän laitteen, menetelmän tai ohjelmiston saa asentaa vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan vain, jos tuomioistuin on antanut siihen luvan.

Valiokunta pitää salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisestä päättävän tahon selkiyttämistä sekä erityisesti tallenteiden ja asiakirjojen tarkastamisvelvoitteen määrittämistä ehdotetulla tavalla myös henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuuden ja tietojen oikeellisuuden näkökulmasta tärkeänä.

Valiokunta pitää poliisilain 5 lukuun ehdotettuja muutoksia välttämättöminä sen varmistamiseksi, että suojelupoliisin päällystään kuuluvalla poliisimiehellä on tosiasialliset mahdollisuudet suoriutua salaiseen tiedonhankintaan liittyvistä virkatehtävistään. Hallintovaliokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 166/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö HaVM 25/2020 vp

Helsingissä 3.12.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Henri Helo